”Korsikaneren”.

Artiklen bringes med tilladelse af forfatteren:

Hans Huus Sørensen.

Bøgevej 10.

9230 Svenstrup

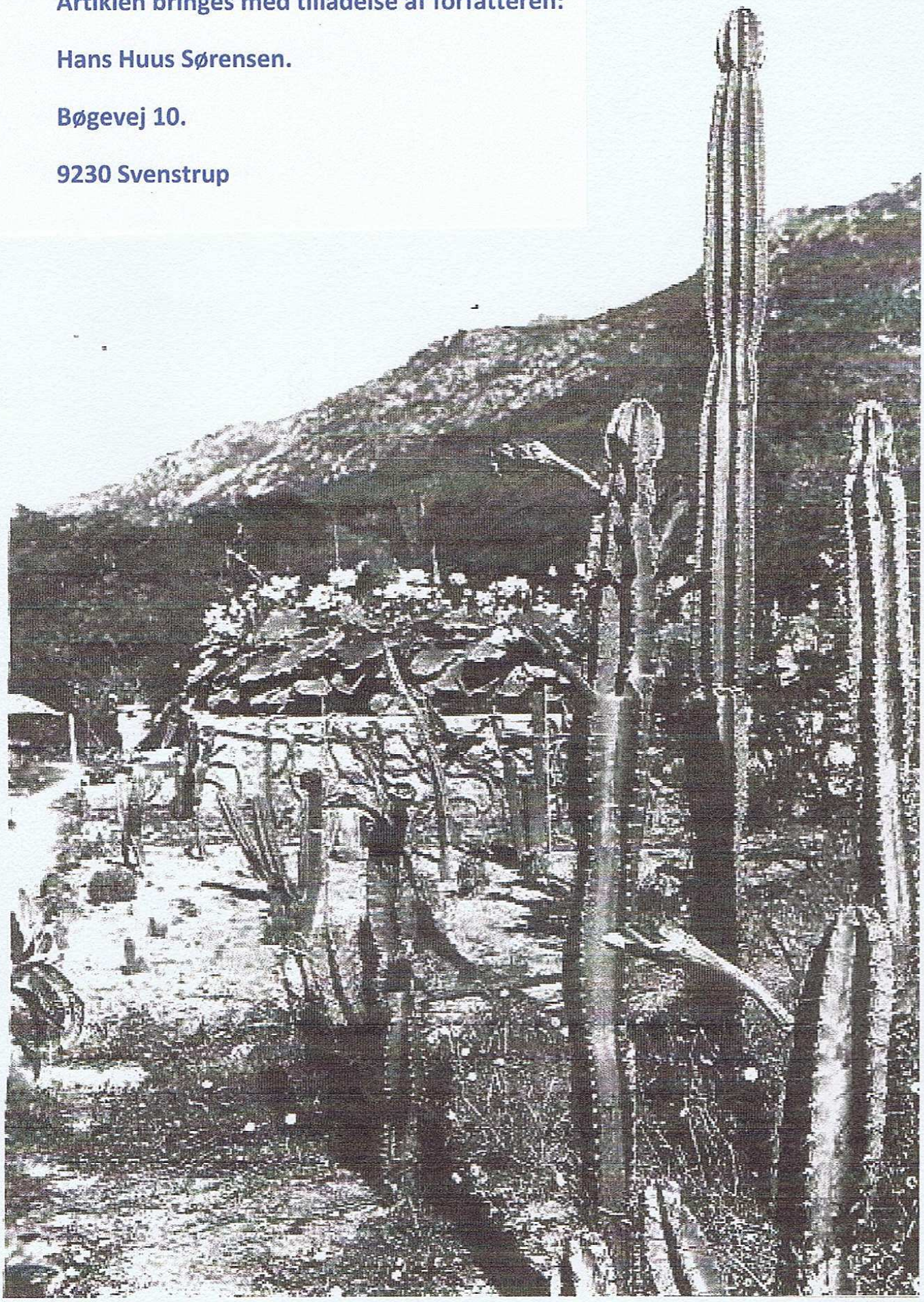

Hans Huus Sørensen

"Korsikaneren".

Når man skal anlægge gader og veje, anvender man af og til navne, der har forbindelse til gamle stednavne, historiske begivenheder eller personer, der har en betydning for stedet, f. eks. tidligere ejere af den jord, som de nye veje bliver anlagt på. Med tiden glemmer man måske, hvorfor vejene hedder, som de hedder, og så må man hjælpe på hukommelsen.
I sommerhusudstykningen øst for Helberskov har man ladet nogle af vejnavnene fortælle om de mennesker, der tidligere har ejet jorden, som f. eks. Mads's Plantage og Korsikanerskoven. Men hvem ved mere, hvem Mads var, og hvem er helt klar over, hvad det var for noget med den "Korsikaner".

Han blev født i Als den 28. oktober 1881, og den 11. december blev han i Als Kirke døbt Peter Lybech.
Forældrene var Christian Niels Pedersen (Lybech) og Christine Martine Margrethe Christensen.
De boede inde i Als By, hvor gården den gang lå, men de flyttede sammen med gården ud vest for byen ved siden af den dengang nye skole, og der ligger gården endnu.
Han havde en lillesøster, der hed Maren Kirstine Pedersen Lybech, hun var født 6. november 1883, hun blev i det daglige kaldt Stine.

Allerede som barn var han noget forskellig fra de fleste bondesønner, der var mest interesseret i landbruget. Han var ikke mere end godt 14 år, da han havde et bijob med at indbinde bøger.
Hans farbroder, Chresten, var formand i læseforeningen, og han skulle bl. a. sørge for, at de nyindkøbte bøger var klar til sæsonen startede. Den 23. februar 1896 afleverede Peter 4 bøger, som han havde indbundet, og det fik han 1,25 kr. for. Den 8. marts skrev Chresten i sin dagbog: " *Fik Kristjans Peter for at indbinde Bøger 4 Kr.* ".

Peter var på session, og han blev erklæret egnet til E.K. 2, hvilket ville sige, at han var egnet til *"Egentlig Krigstjeneste"*, og ville blive indkaldt til infanteriet. Han blev på sessionen målt til at være 67 tommer høj, altså 1,75 m. I 1901 mødte Peter for sessionen og fremlagde en søfartsbog, og han fik så udsættelse for sin militærtjeneste, så længe han sejlede.

Peter havde ikke noget stærkt helbred, og han var påvirket af den kolde og klamme luft, der kom strømmende ind over det lave land ude fra Mariager Fjord. Han havde sat sig i hovedet, at han ville rundt i verden for at finde et sted med ideelt klima, og der kunne det være praktisk at sejle rundt "på varmen" for at se, hvad der bød sig.

Det vides ikke, hvor han sejlede hen, men han kom tilbage, så han kunne møde til militærtjeneste ved 30. Bataillon i Aalborg den 10. april 1902. Han blev hjemsendt den 10. juni 1903, og derefter var han indkaldt en måned i 1904 og igen i 1906, i de sidste perioder lå han ved 40. Bataillon.

Før den sidste indkaldelse havde han været på en ny tur, idet han den 10. marts 1905 søgte lægdsforstanderen om en rejsetilladelse til udlandet, denne blev bevilget frem til 1. september 1906. Denne rejsetilladelse brugte han til en rejse til USA, for hans farbror skrev den 1.april 1905: *"Rejste Kristjans Peter til Amerika, vi var i Lodshuset til Farvel"*.
Det var ganske almindeligt i Als, at unge mennesker rejste til Amerika, men langt de fleste blev derovre. Peter ville nok bare over for at se, hvordan der var der, for 12. marts 1906 fortæller dagbogen: *"Kom Peter fra Amerika."*

Mens Peter var i Amerika, døde hans søster. 21. januar 1906 skrev Chresten: *"Var jeg til Kristians Stine, meget syg."* 27. januar skrev han: *"Broder Kristjans Stine døde i Dag Kl. 8, 22 Aar gammel."* Den 31. januar var familien samlet hos Christian, og den 3. februar: *"Til Begravelse med Broder Kristjans Datter Stine."*
Ligsynsmændene holdt ligsyn den 1. februar, og de angav som den formodede dødsårsag: *Brystsyge,* så den *"ugifte Huusjomfru"* blev sikkert offer for den kolde luft fra fjorden, og det kan have været med til at forstærke Peters lyst til at finde et sted med et mere behageligt klima.

Den 27. februar 1910 døde Peters far. Chresten Lybech skrev i sin dagbog: *"Broder Kristjan Døde i Laden idag formodentlig Hjerteslag 58½ Aar gammel."* Han fortsatte 7. marts: *"Broder Kristjan blev idag begravet, et stort Følge."*

Enken ønskede at hensidde i uskiftet bo, og hun fik skifteretsattest som adkomst for gården. Peter blev bestyrer af gården, men han var stadig ikke sin egen herre.

På et tidspunkt nogle år senere giftede han sig. Den udkårne var københavner, og hun hed Ellen Sofie Margrethe Nielsen. Hun var født den 13. maj 1883 . Familien boede Nørre Alle 47, og hun blev døbt i Skt. Johannes Kirke. Faderen var billedhugger eller stenhugger, han har nok været ansat i et stenhuggerfirma for at grovhugge statuer, så kunstneren kunne gøre dem færdige.
Ellen fortæller i et brev om sine sommerture til Als, da hun var barn, og om, hvordan hun gik ture i marken med Christian Lybech, så de unge mennesker har kendt hinanden gennem mange år. Ved folketællingen i 1916 boede de som ægtepar på gården sammen med Peters mor, der var ejer.
Den 24. juni 1917 købte Peter et hus inde i Als. Det var ikke særskilt matrikuleret, og han kunne overtage det mod at indfri gælden til *Als Sogns Spare- og Laanekasse*. Den tidligere ejer havde ikke været i stand til at betale, hvad han skyldte, så der var startet en udpantningssag, og Peter skulle betale gælden med de påløbne udgifter i den anledning, ialt 345 kr. Der kan være mange grunde til, at han købte hus, men det er lidt mærkeligt, når han havde sit daglige arbejde ude på gården, og han måtte altså gå vejen inde fra Als derud flere gange hver dag. Der kan være den forklaring, at han ønskede at være ejendomsbesidder, så han fik stemmeret til Landstinget, denne ret var begrænset til ejere af fast ejendom, der samtidig skulle være fyldt 35 år.

Kort tid før huskøbet, den 19. april var Peter en tur i Aalborg, hvor han blev fotograferet hos Tønnies, og billedet viser en mand, der er klar over sit værd. Det er muligt, at han ved samme lejlighed fik udstedt et pas, for det må på den tid have ligget klart for ham, at hans og familiens fremtid ikke skulle ligge i Als, og så måtte han igen ud i verden for at finde det rigtige sted, hvor klimaet kunne passe ham selv og konen, og hans mor var på det tidspunkt blevet syg, så hun kunne også godt trænge til et sted med et venligere klima.

Hvordan han fandt ud af, at det nye sted skulle være Corsica, kan man kun gætte om, men han kan have været på øen tidligere, og det er det mest sandsynlige. Han må på en eller anden måde have haft en kontakt på øen, for hvordan skulle han kunne rejse ned i Middelhavet og købe en ejendom, uden at have vidst, at der var en til salg.

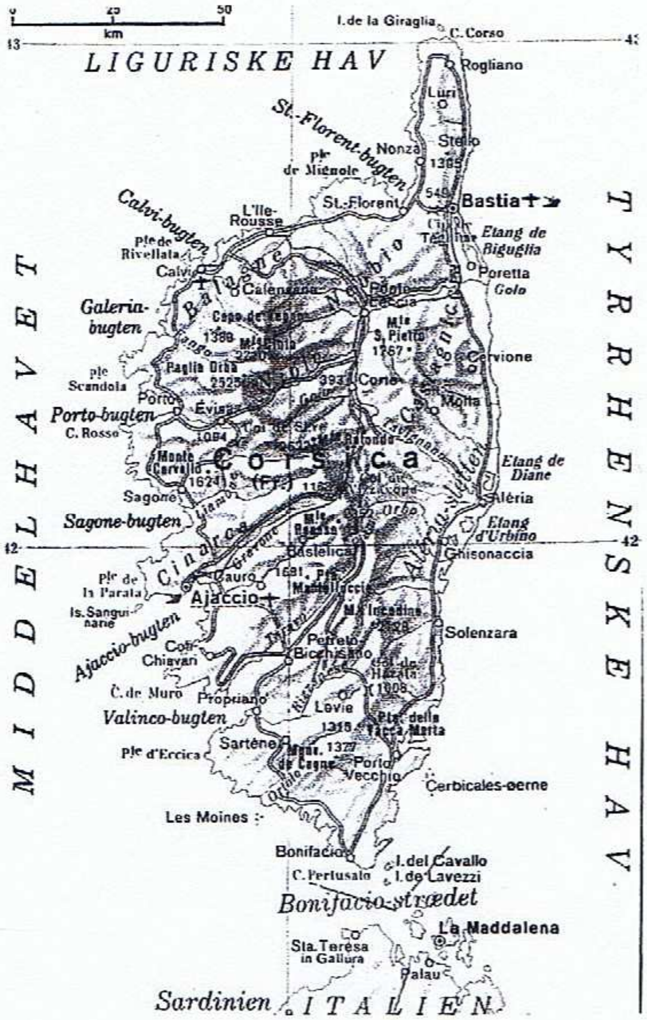

I alle tilfælde rejste Peter i foråret 1921 til Corsica og han blev så betaget af det, han så, at han købte en ejendom lidt nord for Ajaccio, og så kunne han bare rejse hjem og forberede afrejsen.

Når hele familien nu skulle rejse så langt bort, at der ikke var stor sandsynlighed for, at de ville vende tilbage til Als, så var der mange praktiske ting at tage vare på, og en af de største var at få solgt de ejendomme, som familien havde.

Den 25. april blev der afholdt auktion over *"Løsøre og Handelsvarer i mindre Partier"*. Løsøret indbragte 9.147,26 kr., og besætning og handelsvarerne indbragte 10.116,50 kr.
Peter solgte den 1. maj 1921 sit hus i Als til smed A. Pedersen for 1.000 kr., hvoraf de 400 blev betalt kontant, mens resten skulle betales til dommerfuldmægtig Hoff i Terndrup ved terminen 11. december samme år.
Peters mor, Christine, der stadig stod som ejer af gården, solgte den 26. april denne til Anders Peter Overgaard for 56.000 kr., hvoraf de 10.000 kr. skulle betales den 5. maj, 10.000 kr. den 11. december 1921 og de sidste 36.000 kr. skulle stå i et pantebrev i ejendommen, det var også her Hoff, der skulle stå som modtager af pengene, både betalingen 11. december og renter og afdrag på pantebrevet, der skulle forrentes med 5% p. a. Ved salget af gården var der indføjet nogle særlige ting, der indgik i handelen, nemlig: *"en gammel Kiste på Loftet, Drivhus med Tilbehør, Savemaskine med Petroleumsmotor og 2 hvide Heste, som kun må sælges til Slagtning"*. Der blev desuden solgt en parcel til Anders Vive for 4.000 kr, hvoraf halvdelen skulle betales kontant den 5. maj og resten til Hoff den 11. december.
Den parcel af klitplantagen, som man havde i Helberskov, blev ikke solgt, og det kunne være, at man ville sikre sig, at der stadig var et stykke jord

tilbage i Danmark, så man i givet fald havde det at vende tilbage til.

Både Ellen og Peter var vant til at rejse, og de havde set mange andre steder end Als, men for Christine må det have været en fantastisk stor begivenhed at forlade det sted, hvor hun havde tilbragt næsten hele sit 64-årige liv.
Den 11. maj 1921 drog de af sted, og det må være rigtigst at lade Christine fortælle om rejsen, som hun gjorde i et brev til familien, dateret 11. juli 1921:
"Nu vil jeg fortælle Eder lidt om Reisen vi maatte til Kolling for et faa Passet i Orden derfra kørte vi med Toget 2 Nætter og 1 Dag og naaede saa Paris Pinseløverdag vi leiede et Værelse paa et Hotel hvor vi boede saalænge vi var i Paris. Pinsedag var vi i Kirke i Nortre Dame Kirken derfra kørte vi ud til Eifeltaarnet hvor der gaaer Elevator op til første og anden Platform det var vidunderlig at staa der og see ud over den store By vi var ogsaa med den underjordiske Sporvogn hvor vi kørte fra den ene Ende af Byen til den anden og saa er der Louge Slotted hvor der er som Peter skrev nok at see et helt Aar.
Vi tog fra Paris om Mandagen og kom til Masei Tirsdag Morgen men maatte saa blive der til Torsdag før gik der ingen Skib til Asjaso der kom vi saa til om Fredagen og havde da ikke mere end fire Kilometer ud til Villaen men maatte adlivel vænte der til om Mandagen før kunde Madraserne til Sængene ikke blive færdige".

Nu var de så kommet til deres bestemmelsessted, og vi kan lade Christine fortælle om det, som hun gjorde i et brev til en veninde, Karen:
"Vi boer et stykke uden for Byen men der kommer daglig baade Biler og Draasier forbi som kører ud til noget der hedder Parate og der ude i Havet er der 2 store Stenmasser og paa den ene er der et Fyrtaarn paa Veien intil Byen kommer vi forbi 2 store Kirkegaarde Du kan tro det seer mærkelig ud den en store Bygning efter den anden og derinde gæmmes de Døde vi gik og saa paa det en eftermidag og ved at see ind gennem Jerndøren seer det ud som i en Stue der staaer Stole og paa Væggene er der Helgenbilleder og somme steder brænte der Lys.

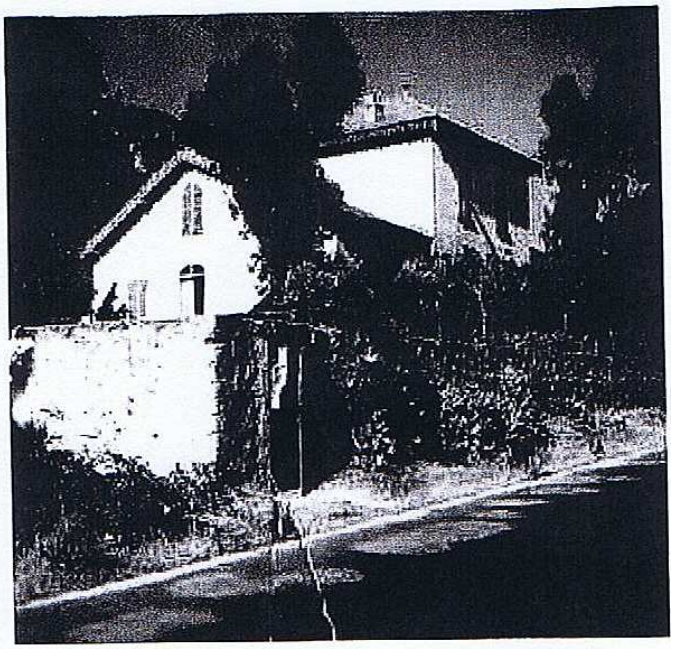

Et senere billede af huset, der er anlagt asfaltvej, men ellers er intet ændret.

Vi har en dejlig usigt ud over Havet her gaaer mange kønne Seilere der kommer en stor Damper fra Masei 3 Gange om Ugen og én fra Nisca en Dag vi var i Byen var vi nede ved Havnen var der en Damper som reiste til Alsir den var stuvende fuld af Pasaserer der er i denne Tid en ældre Mand hos Gartneren en Onkel til Konen han har gaaet Post i Afrika i 15 Aar fortæller Peter vi andre kan jo ikke tale med nogen og kan ikke forstaa dem jeg kommer heller aldrig hverken til at tal heller forstaa dette Sprog.

Parti fra havnen i Ajaccio.

Den ejendom, de boede på kunne ikke drives som landbrug, så der måtte være andre indtægtsmuligheder, for selv om de havde haft penge med hjemmefra, så kunne de ikke vare ved.
Christine skrev til sin veninde om de muligheder, der var på ejendommen:
...vi har havt saa meget at bestille med at plukke frugten ned vi havde en Masse Manler en Del Apelsiner og Aprikoser Figner og Druer vi har solgt 1160 Kilo Manler nu skal vi til at lægge Kartofler og saa Køkkenurter strags efter at vi var kommen herned saaede vi nogle Melonkerner og i de her Dage har vi spist modne Meloner.
Brevet er ikke dateret, men det må være skrevet et par måneder efter deres ankomst, for der gik ikke lang tid, før Peter måtte sende et brev hjem med sørgelige nyheder.

Den 2. december skrev han:
Min Moder døde den 10 November Kl. 9 Aften.
Det kom meget uventet, som hun var bleven saa stærk her nede, var aldrig forkølet som ellers og spiste saa godt.....
Jeg lagde hende i en Kiste af Zink som blev tilloddet, uden om en anden af Bjergkastanje, som er meget holdbart, og siden blev hun hensat i et af Sten og Cement opført Gravsted her paa Ejendommen og nær Villaen.
Det er alt sammen for om vi mulig skulde flytte herfra, saa flytter vi alle.
Ellen har ogsaa været syg, dog ikke mere en hun for det meste har gaaet oppe. Men jeg har været slemt med og saaledes har vi været syge alle de sidste lange Tider og ikke kunnet skrive.

Nu var Peter og Ellen alene på øen, men det varede ikke længe, før de fik

besøg hjemmefra, og de indrettede en lejlighed, som de lejede ud, og der var allerede den første vinter optaget.

Takket være de breve, som de sendte hjem, og som er blevet bevaret i familien, er det muligt at følge deres gøren og laden. Alle breve startede med, at de bad om undskyldning for, at de ikke havde skrevet før, og i alle breve lovede de, at de ville prøve at forbedre sig. Skriveriet til familien i Helberskov blev som regel ikke til mere end 2 breve om året, et om foråret og det andet hen ved juletid.
Den første vinter på Korsika havde de blandt andre besøg af Hr. og Fru Høeg Guldberg fra Thygeslund ved Hadsund . Af andre gæster var der *"en Fru Rothe fra København, saa Brygger Jacobsens yngste Datter og Mand og nu i den sidste Maanedstid en Direktør Hartman fra Odense med Kone og en lille Dreng og en Svensk Kaptain med Frue".*
Sådan gik det slag i slag, idet det åbenbart allerede dengang var mondænt at tage til sydligere himmelstrøg i vintertiden, dog ikke for at stå på ski, men for at nyde godt af de højere temperaturer.

Familien hjemme ville selvfølgelig vide, hvordan det var at være på Korsika, og en af de ting, de gerne ville have oplysning om, var maden.
"Du faar godt Sigtebrød eller snarere Franskbrød, Rugbrød kendes ikke; men det har vi nu ikke savnet. Saa har vi en Snes Høns, der for Tiden lægger en halv Snes Æg om Dagen, saa dem er der heller ingen Mangel paa. Saa faar vi dejlig Flæsk og Grisekød, Suppe og Guleærter, Fisk o. s. v. Smør kan du ogsaa faa, det bruger vi nu ikke stort af, da det ikke smager os, de bruger nemlig ikke i Frankrig at salte det, og selv om vi selv tilsætter det, faar det ikke den gode Smørsmag, og koster saa tillige en halv Snes Frk. Pundet. Saa køber vi Flomme og smelter, det ved vi jo hvad er. Og saa kan du faa The, Chokolade og Kaffe, som var det, der mest trak de fremmede her ud, for saadan Kaffe som i Villa Mimi findes nemlig ikke paa hele Øen. Ja og saa kan Du faa dejlig hvid Vin til billig Penge 1 Frk. 70 C. Potten det er ikke mere end vi giver for Petroleum".

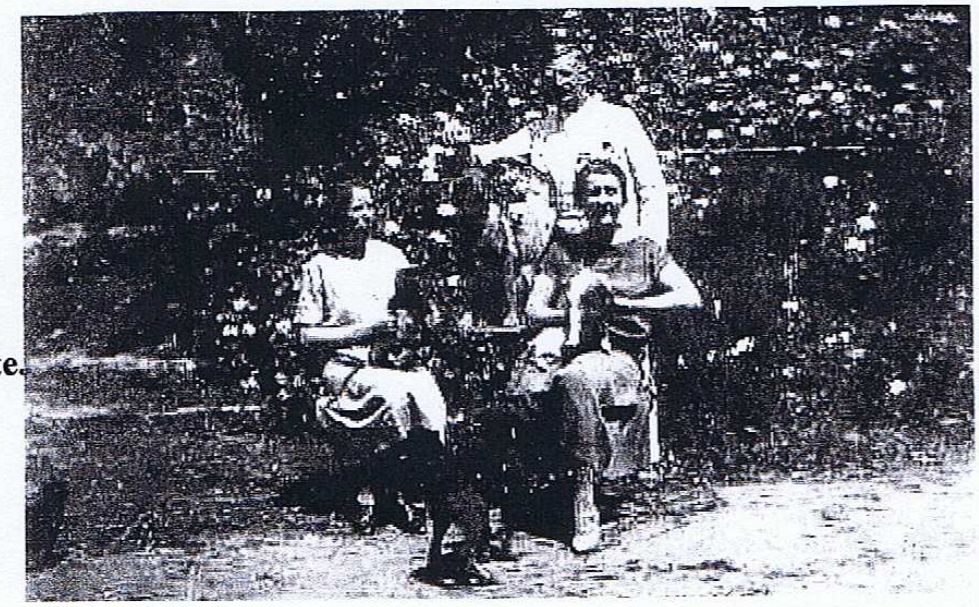

Ellen, Peter og en gæst i haven sammen med de uundværlige hunde og katte.

Som bønder ville familien naturligvis vide noget om vejrforholdene, og det måtte Peter så forklare som i det første brev hjem 21. juli 1921:
"Vejret her er nu slet ikke saa varmt som I tænker, Termometret staar næsten stadigt paa mellem 20 og 22 Celsius nu i den varmeste Tid og det har regnet 4 Gange, i Forgaars slet ikke saa lidt, hvad der er af god Virkning. Der er næsten stadigt klar Himmel og kunde det jo nu for Danskere synes at 22 Gr. var varmt, men det mærkes ikke saa meget paa Grund af Søbrisen, om Morgenen til Klokken 9 er Vinden Øst, saa ved 10 Tiden bliver den kraftigere og fra Vest til henad Aften saa kommer Østvinden igen. Andre vinde gives ikke paa Grund af de høje Bjerge her lige i Nord".
Den 2. december 1921 beskrev han efterårsvejret:
"Efteraaret her var meget langt der kom ingen Regn før hen i Oktober og Orangerne led meget derved, da vi ikke kunde holde ud med Vanding, Saa regnede det og var en Del skyet men vi har ingen Blæst og Temperaturen er meget ens. Men dette med overdækket Himmel var os meget imod, man frøs og det var endda 20^0".
Og året efter den 8. marts kunne han så gøre sine vejrobservationer færdige med en beskrivelse af vinteren:
"Efter min Opfattelse bestaar Vinteren her af nogle Dages Graavejr og Regn med enkelte Nætter med Frost i Tiden fra November til Februar, for Frostens Vedkommende kun Januar. I Aar skal Vinteren efter sigende have været særlig streng".
Den samme dato skrev Ellen:
"Nu er her jo vidunderligt, vi har i den sidste Maaned næsten haft Højsommer, saa jeg kan godt forstaa Peter blev helt betaget, da han kom her ned i Fjor. Det var jo en forkert Tid, vi andre saa det første Gang, og vor lille Mor opnaaede jo desværre ikke at se Landet i sin Skønhed".
I et brev nogle år senere skrev hun:
"Nu er det jo den smukkeste Tid her, det kan blive, vi har for Tiden et Væld af Roser og lyserøde Pelagonier, som vi ingen Steder finder Magen til".
I flere breve skrev hun om de ture, de tog ud paa, enten til fods eller på cykel, og hun var en glimrende iagttager, der sugede indtrykkene til sig og gav dem videre til familien i Danmark.

Det, som man hjemme i Danmark måske var mest interesseret i, var, hvad disse korsikanere var for nogle mennesker. Det varede noget, før Peter var indstillet på at karakterisere sine nye naboer, og det var vel også rimeligt at kende dem nogenlunde godt først. I et brev skrev han:
"Hver Dag kører Konerne til Torvs med deres tohjulede Vogne ladede med Grøntsager, Mælk eller Ost. Hver Dag kommer der Vogne fra Byen efter Ris som tages i Bjergene længere Vest paa. Mændene har næsten alle brunt Fløjelstøj og med rødt Sjerf om Livet og sort Hat, Kvinderne ere altid sorte med sort Hovedklæde. Saa kommer der Fiskere i blaat Lærredstøj og med store Kurve paa Hovedet ladet med Fisk, Brød, Vin o.s.v. alle her har en Mani for at bære alt paa Hovedet, man ser dem komme med Knipper Ris, store Lerdunke med Vand, Kurve og hvad ellers der skal transporteres. Kvinderne kan derfor godt strikke paa Strømpen, som er enten rød eller grøn."
Et halvt års tid senere havde han en mere fast mening om tingene:
"Efter at det begyndte at falde en Smule Regn i Efteraaret kan det nok være der kom Fart i Vegetationen og jeg maatte slaa haardt til for at Katost, Morgenfruer og Skørtisler kunde besinde sig til at falde. Af Afgrøden vilde jeg lave mig noget Bladjord, men min Nabo, der har 4 Køer vilde nu bilde mig ind, at hvis vi nu lod Køerne besørge Slaaningen, saa blev det meget bedre gjort, og saa kunde jeg faa Mælk for Katosten. Jeg var nu ikke af samme Mening men foreslog ham at hente noget af "Høet" med sin Vogn og saa viste jeg ham min Skydeskive, der var midt i 3 smaa Huller, saadant vil hver Kopande komme til at se ud, dersom Køerne skulde forvilde sig her ind, sagde jeg og det skrev han sig bag Øret, for er der noget Korseren har Respekt for saa er det en Pistolsnude som ikke tilhører ham selv. Korserne er i det hele taget meget forskellige fra os Nordboere, de ere hidsige og taabelige naar det kommer over dem, men paa den anden Side uhyre godmodige og venlige, de ere Øjeblikkets Børn, men stolte og hovmodige. Og naar der mellem Aar og Dag begaaes et Utal af Mord paa Korsica, saa man skulde tro at leve blandt det værste Krapyl, er dette dog langtfra Tilfældet, saaledes er Indbrud og stort Tyveri næsten ukendt og den Rejsende kan uden

Ellen og Peter med korsikanske venner.

Fare færdes blandt Korserne i Skov og Bjærg, ja selv i Selskab med de saakaldte "Banditti". Naar der bliver en Korser skudt, er det næsten altid som Følge af Klammeri i Drikkelag eller ogsaa Familietvistigheder. Deres religiøse Skikke er baade aparte og interessante og som Tiden gaar faar man Kendskab og Indblik i Forhold som kunde give Stof til den mest spændende Roman".

Senere skrev Peter:

"Naar man først kommer i Berøring med Korserne her, ere de uhyre venlige og hjelpsomme men, jeg tror, at for de flestes Vedkommende er det med den Bagtanke, at gøre sig Bekendtskabet fordelagtigt, de ere jo nemlig paavirkede af den her meget betydelige Turisttrafik, og de bliver stadig gennem Avisen tudet Ørerne fulde med den Betydning dette har for Øen, det er nu ikke saa nær alle, der kan læse og skrive, men saa gaar Sladeren saa meget desto hurtigere. Indbyrdes er de meget varsome med at modtage Tjenester af hinanden og omgaas med en vis Forsigtighed for hidsige og nemme til Kniv og Skyder har de Ord for at være og ikke uden Grund.....En Ting opdager man straks, det er et givet Ords Betydning, den er omtrent for manges Vedkommende lig Nul, siges der at noget kommer eller skal foregaa i Morgen, kan man ikke fæste stor Tiltro dertil. Det er jo alt i alt Sydboen med sin Overfladiskhed og Hidsighed, man har for sig."

Ellen kastede sig ikke ud i så store overvejelser, men hun skrev dog:

"Grundet paa de mange Blomster har vi næsten altid Besøg, for det ses ingen andre Steder her paa Corse, Smagen og Sansen for det kønne trykker ikke Corseren."

Allerede i begyndelsen af deres ophold på Korsika blev Peter syg, når han havde taget for hårdt fat på arbejdet, og det var tit nødvendigt, for han beplantede stadig mere af grunden, og det var et hårdt slid at fjerne den oprindelige bevoksning og få lavet plantehuller til det nye. Efter nogen tid, blev det nødvendigt at søge læge, og han kunne oplyse, at det var klimatfeber, gul feber eller malaria, og det ville komme igen, hvis han ikke sørgede for at tage kininpiller, og det måtte han så gøre resten af livet.

I 1924 blev Ellen syg, og efter lægebesøg blev hun tilrådet at tage til Danmark for at blive behandlet. Hun har ikke skrevet noget om, hvad hun fejlede, men det blev en langvarig affære, for hun rejste til Danmark i efteråret og blev behandlet i København. Hun sendte julekort til familien i Helberskov i 1924 og stillede dem i udsigt, at hun ville komme på besøg, når hun fik det bedre, men sådan kom det ikke til at gå.

Men hellere lade patienten selv fortælle, som hun gjorde i et brev den 22. september 1925:

"Ja, jeg har haft en ond Samvittighed snart det sidste Aar, men det er gaaet os, som det gaar andre der rejser ud, naar vi ikke har noget godt at

fortælle, er vi kede af at skrive. Saaledes gik det ogsaa med mit Besøg hos eder, da jeg var hjemme i Danmark, saa længe jeg var syg og skidt, vilde jeg ikke komme, og da jeg endelig begyndte at komme til Hægterne igen, fik jeg brev fra Peter, at han var syg og havde været sengeliggende i to Maaneder og fremmede Folk havde plejet og passet ham, saa kan I jo nok forstaa, jeg var ikke længe om at snøre min Randsel og vende Næsen syd paa. Det er jo ikke saadan at overlade Manden fuldstændig til sig selv uden Pleje og Pasning i 10 Maaneder det hævner sig, og det var jo ogsaa min Angst da jeg rejste her fra hvorledes det skulde gaa om han blev syg. Men da baade Doktoren og Peter forbød mig at blive, havde jeg jo ingen anden Udvej end at rejse. Jeg havde jo ikke tænkt mig mit Ophold hjemme i Danmark skulde have strakt sig over saa lang en Tid.

Ellens pasbillede fra april 1925.

Da hun nu skulle rejse tilbage, fik hun udstedt et nyt pas, og hun skulle have taget et nyt billede, der ses her. Hun skulle have et gennemrejsevisum til sin rejse gennem Tyskland. Det var gældende 4 dage fra 1. til 4. maj, og passet viser, at hun indrejste i Warnemünde den 1. maj, men ikke hvornår hun forlod landet igen, men det har sikkert været samme dag.

Peter nævnede i et brev hjem, at man trygt kunne færdes blandt de *Banditti,* der var på øen, og i et senere brev skrev han om *hans Majestæt Banditkongen Romanetti: "Han spiller sin egen besynderlige Rolle her, han er en Slags Politi, kan Politiet i Ajaccio ikke faa Has paa Kæltringerne, som af og til kommer hertil fra Marseille og Nice, saa tager han Affære, og han kan. Han lever i god Forstaaelse med Gendarmerne, men alligevel som fredløs. En ny Præfet, som nylig var kommen hertil, havde lovet at anholde ham. En Dag som Præfeten foretog Promenade til Hest i Omegnen af Ajaccio, mødte han en fløjlsklædt Mand, som kom ham i Møde og greb Hesten i Tøjlen og spurgte om han var rigtig den nye Præfet. Spørgsmaalet blev besvaret med ja, og Romanetti forestillede sig for ham. Præfeten blev lidt hed om Ørerne og greb efter sin Pistol, men Romanetti sagde leende: "Gør dig ingen Ulejlighed men betragt Omgivelserne", og ud af Buskene stak Bøssepiber alle rettede mod Rytteren. Bagefter fulgte Præfeten med Banditen og Romanetti forklarede ham deres forskellige Chancer i den mulige Kamp. Enden blev, at man lod ham i Fred".*

Nogle år senere skrev Ellen: *"Jeg ved ikke om, I har læst Bandit Kongen Romanetti er død. Det har vist staaet i alle Landes Blade. Og han har vist alle Steder faaet hæderlig Omtale, og saa var han dog naar alt kommer til alt, en af de største Forbrydere der har været til. Naar et Menneske har aflivet en halv Snes andre Mennesker og gjort sig skyldig i forskellige andre Forbrydelser, er og bliver han en stor Bandit og Skurk. Det var Gendarmerne der havde gjort Jagt paa ham, og da han ved et Tilfælde ikke havde sin Hund med sig, som ellers altid har kundet advare ham i Tide, kom de bag paa ham og skød ham. Hans Lig blev bragt til Ajaccio for at synes, og bag efter bar Slægt og Venner hans Kiste gennem Byen paa deres Skuldre, og Kisten var pragtfuldt pyntet med Blomster og Byen sort af Mennesker. Saa han fik en Ligbegængelse som sig hør og bør for en Konge".*

I så godt som alle breve til familien derhjemme skrev Ellen og Peter, at de ventede besøg af familiemedlemmer, og at de tænkte på at komme en tur til Danmark, men hver gang kom der et eller andet i vejen, så det ikke blev til noget. Men i 1927 skrev de hjem den 20. juli: *"Sundhedstilstanden er god og dersom alt gaar som tænkt, kan det være vi gør en Tur til Danmark til September, og kan vi jo saa paa nærmere Hold drøfte hvad interesserer".*
Denne gang blev det til noget, så i eftersommeren 1927 var de godt 6 år efter afrejsen tilbage på egnen.
Chresten, der havde været forbindelsesleddet, og hans kone, Maren Kirstine, var begge døde i 1926, så nu var der fætrene tilbage, og det var dem de besøgte.
Niels Lybæk havde taget sin fars skik op med at skrive dagbog, og han skrev, at de begge røg meget tobak, og det så ud til, at Peter havde fået smag for stærk spiritus, og det var nok ikke velset i en familie af afholdsfolk.
Mere får man ikke at vide om det besøg, før hen i november, hvor Ellen skrev hjem: *"Ja nu er vi altsaa hjemme igen og fandt det i god Behold. Dagat havde ikke svigtet en eneste Gang og det vil jo sige meget for ham. Det er skønt at rejse, men det er ogsaa godt at komme hjem igen. Vi havde en dejlig Hjemtur. Var en Dag i Hamborg og besøgte Hagenbecks Zoologiske Have. Den var meget stor med mange smukke Dyr og smukt indrettet. Saa havde vi en meget smuk Sejltur ned ad Rihnen, det tog 2 Dage; men er langt smukkere og mere afvekslende end Donaufarten. Ja vi har jo i det hele set meget, men det gik jo for rask alt sammen under Besøget hjemme i Danmark, men trods sin Kortvarighed var det alligevel rart at se og tale med eder alle og finde eder alle saa omtrent uforandrede".*
Senere i brevet skrev hun: *"Vi bragte en stor Kuffert fuld af Kaktus og andre Planter med os hjem, foruden Træsko og 3 Flasker Akvavit, saa vi*

havde jo noget at bære paa; men slap da uskat gennem Tolden. Ja nu maa I alle have saa mange Tak for al eders Gæstfrihed, jeg vil haabe I en Gang gør Alvor af at komme her ned, saa vi kan gøre Gengæld".

Da Peter var i Danmark havde han aftalt med Helge Axelsen, Lods-Helge, at han skulle komme til Korsika og hjælpe med et større projekt, som Peter gerne ville have udført, men som han ikke kunne magte alene.
Han havde tidligere skrevet: *"For resten har vi haft et stort Arbejde for. Der er en stor Zisterne hørende til Ejendommen, men da ogsaa Nabojorden her øst for en Gang har hørt hertil, har jeg haft Vandbeholdningen tilfælles med Lejeren deraf. Det har vist sig at være uheldigt, og Ejeren af Naboejendommen og jeg har nu ladet opføre en Mur som opdeler Zisternen i to Dele, saa hver nu kan disponere efter sit Skøn. Naboen vil bruge Vandet til sine Tomater, Bønner, Auberginer andre Grønsager og om Efteraaret tørster hans Appelsiner i den Grad, at han hvert Aar mister Træer og at Frugten bliver lille og secunda. Jeg, derimod gør alt for Træerne."*
Peter havde i mellemtiden plantet adskillige træer og andre planter, der skulle vandes i den tørre periode, og han ville derfor have bygget en meget større vandbeholder, og det skulle nu sættes i gang.
Helge kom derned den 4. november 1927, og han blev der et halvt års tid, og da blev der arbejdet, så den nye beholder var klar til at modtage vandet, der kom ned fra bjergene i vintersæsonen.

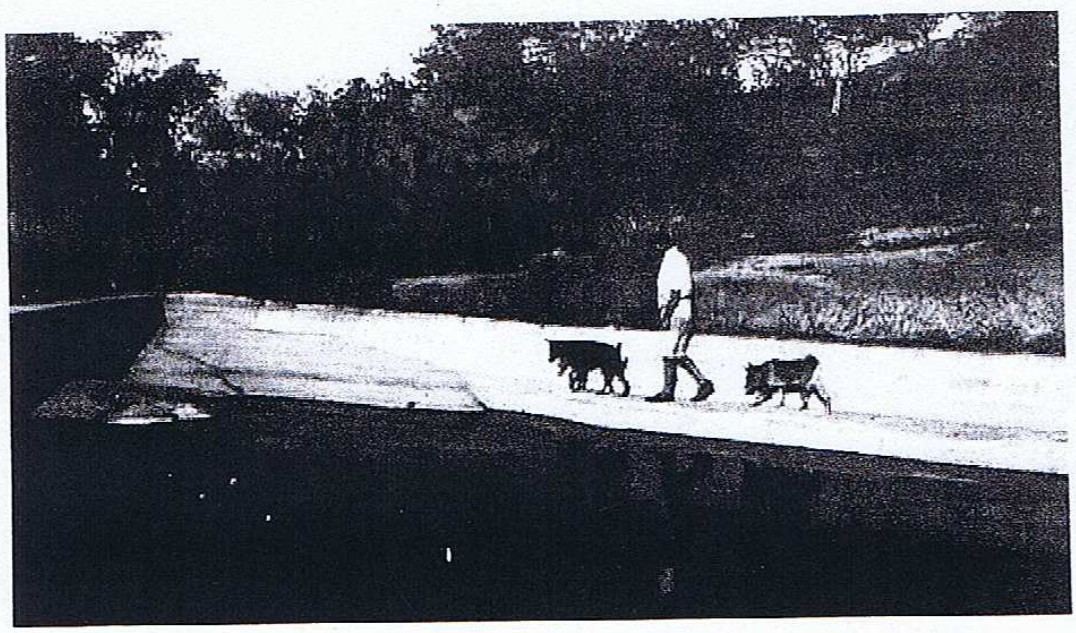

Hjemme i Helberskov syntes de åbenbart, at det var et meget dyrt anlæg, så Peter skrev hjem og forklarede: *"Du mener den nye Cisterne er dyr, det er den efter Korserforhold slet ikke, og naar Du tænker Dig, at Murene er 15 og 18 Meter lange og 3½ Meter høje med Begyndelsestykkelse 150 cm. For oven 80 cm. Sten og Sand Fr. 4000, Murerarbejde 5000 Fr. Kalk og Cement 3000 Fr. En Sarder har før Helges Tid taget Jord og Sten ud for 500 Fr. Saa er der Helges Fortjeneste og til Redskaber og Krudt*

og Transport lad den koste 20000 Fr., det er billigt, den holder 700 Kubicmeter Vand og kan let bringes til at tage 1000 Meter, men Enden er ikke endnu, jeg tænker at bygge en anden Beholder her nær Huset. Stenene er allerede der, den skal være 15 X 10 m. og 1 m. høj. Den er til at kultivere Vandlilier i. Lilierne har jeg allerede i den store Tank, men den egner sig ikke saa godt dertil fordi den er alt for dyb.

Lotusdammen før den er vokset til.

Lods-Helge rejste hjem i 1928. Opholdet på Korsika må have haft stor betydning for ham, for han var i stand til at fortælle om det mere end 70 år efter, at det havde fundet sted:

Peter ville gerne, at han skulle blive, så han kom med flere forslag, der skulle gøre Helge interesseret i at forlænge sit ophold. Peters nabo var død, så der var et stykke jord, de sikkert kunne købe, og så kunne Helge overtage det, men Helge svarede, at det ikke kunne nytte noget, for *"der war jo't te å fin en kjærrest, de war ålsammel katolikker"*.
Derefter tilbød Peter, at de kunne købe en stor båd, der lå nede i havnen, så kunne de pille motoren ud og sejle Middelhavet tyndt. Det blev også afslået, men så mente Peter da, at Helge skulle have et nyt sæt tøj til hjemrejsen, og det fik han.
Da han skulle af sted, ville Peter følge ham til Nice, og Helge mente, det var fordi han var bange for, at Helge skulle tage det forkerte tog. Det var nu ikke grunden, for da de kom til Nice, gik de om aftenen ud i villakvartererne, og der tog Peter skud af de kaktus, som han ikke havde i forvejen hjemme på ejendommen.
Helge kom langt om længe til København, og han gik en tur på Langelinie, hvor alle vendte sig om efter ham, og det kan jo skyldes, at tøjet, han havde fået, ikke var helt almindeligt hverken af farve eller snit.

Lige fra den tid, da Peter og Ellen kom til Korsika, var fiskeri en del af deres hverdag. I sit første brev hjem skrev Ellen: *"Peter har nemlig købt sig en Baad, og nu er jeg og han ved at binde en Torskeruse. Her er flere Slags Fiskeredskaber i Huset, men alle til smaa Fisk, men da vi jo altid har sværmet for det store, vil vi nu forsøge med en Ruse".*
I 1927 skrev hun atter om fiskeriet: *"Peter driver nu Storfiskeri, hver Morgen Kl. 5 rejser han ud for at røgte sine Hummerruser. Og om Aftenen drager han af Sted med Lanterne og Harpun, saa det bliver i Sommer ikke megen Tid til Søvn".*

Når Peter ville ud at fiske, kunne han samle sine redskaber og gå over vejen, der gik forbi huset, og så var han ved sin lille naturlige havn. Han blev som altid fulgt af en af de hunde, som var på ejendommen. Det var ikke bare fiskeri, der gjorde en båd nødvendig. I 1928 skrev han til dem derhjemme:

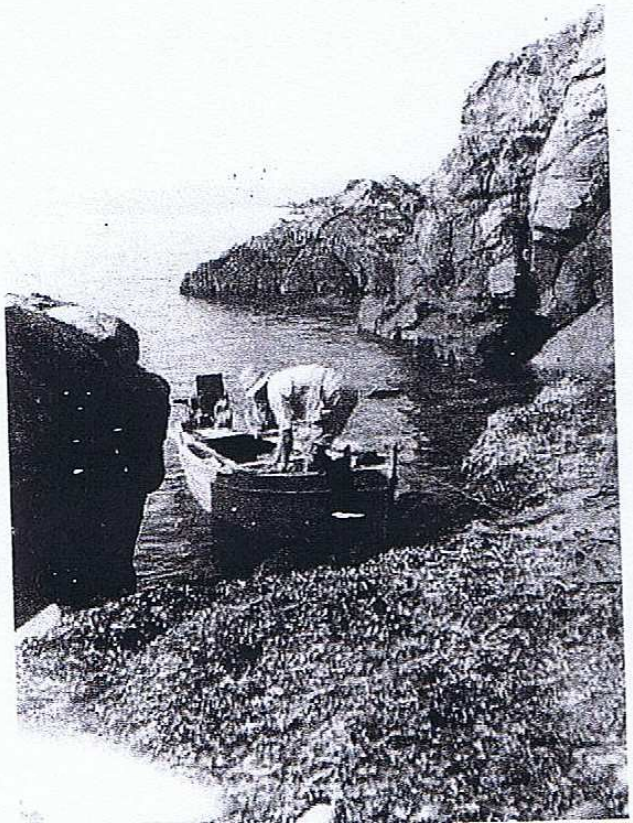

"Jeg har nu tre Skibe i Søen, Nr. 3 hentede jeg for en Uges Tid siden i Portiocio ovre paa den anden Side Bugten, den tilhørte en engelsk Dr. Rice, den er noget bredere og større end min og egner sig bedre til Transport, jeg henter jo Sager i Byen pr. Motorbåd og Guano paa Sanguinaires-Øerne til Haven".
Samme Dag skrev Ellen: *"Saa har vi nu baade Sejl og Motorbaad, samt en Robaad uden Bund".*
I 1929 skrev Ellen: *" Saa har vi ogsaa i Aar faaet to svære Net hver paa en 50 Meters Længde, det ene til Hummer, eller som de kaldes her Langouster der er noget anderle-*

des og mindre end Hummer, det andet Net er til Fisk. Det bliver sat ud om Aftenen, saa kan Peter og jeg sætte Nettet, og om Morgenen henter vi det i Land. Til Tider er fangsten lille andre Tider stor, saa profiterer hele Familien baade Folk, Hund, Katte og Høns. En Søndag fik vi en voldsom Middag, først fik vi røget Fisk, saa stegt Fisk, saa kogt Fisk og saa fik vi Fisk. Vi har flere Gange fanget en 25 svære Fisk og da Naboerne, som vi kommer sammen med, alle er rejst i Bjerget, er vi jo ene om dem".

Peter og Ellen tog ikke megen del i det liv, der rørte sig omkring dem, og de kom ikke sammen med ret mange af de indfødte, men de havde ofte gæster fra andre lande, og det fyldte det meste af deres tilværelse.
De kunne ikke helt undgå at engagere sig, så Peter kunne 10. maj 1924 skrive hjem: *"Vi er jo nu en Slags Kosmopoliter, i Paaske modtog vi Monsieur l'Abbe Flescher her i Huset for "la Benediction", det vil sige Stænkning med Vievand og Fremsigelse af Velsignelsesformular. Saa forstaar I, vi begynder at faa katolsk Afsmag, det kan man jo næppe undgaa i saa stor Nærhed af den gode Stad Ajaccio. Sa Grandeur Monseigneur l'Eveque (Biskoppen) har i en Prædiken i Kathedralen sagt: "I Ajaccio har vi altid Solskin og godt Vejr og det er fordi Vorherre stadig holder sin Haand over Ajaccio fordi at den store Napoleon er født her".*

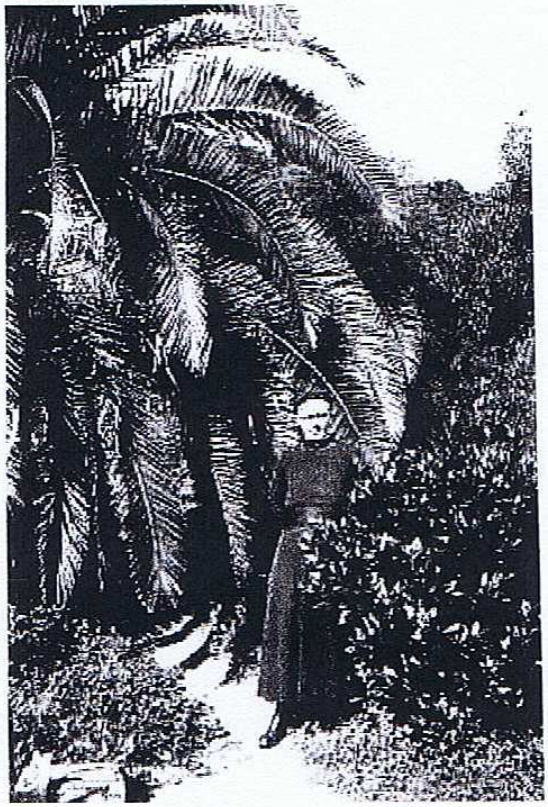

Præsten fotograferet i haven foran palme og blomstrende buske.

Ellers levede de deres tilværelse på ejendommen og havde fuldt op at gøre med at passe de ting, de havde i gang. I samme brev som ovenfor kunne Peter fortælle: *"Som Eksempel kan jeg fortælle at mit store Levkøjbed næsten er afblomstred, i Gaar havde vi 28 af de store runde Kaktus i Blomst, de ere frit udplantede i Haven. I Dag har vi spist de første Smørbønner, og Grønærterne ere allerede forbi, og Kartoflerne modne. Jeg har plantet Meloner ud og Tomaterne ere allerede store. Det er for at Du kan forstaa hvilket Klima vi har. Jeg har i Vinter plantet mange Vinstiklinger og Guavaer, Bananerne gror og giver snart Frugt. Jeg har ogsaa Ananas paa Forsøg, men de forlanger at dækkes om Vinteren. Jeg har plantet en Række Stokroser, de ere nu i Blomst, dem har Korserne ikke set før som saa meget andet der findes hos Monsieur le Danoa".*

Et par år senere kan Ellen supplere: *"I Aar har vi paa en ganske lille*

Strimmel Jord over 50 Meloner og over 30 Vandmeloner, saa I kunde gerne have nødig at komme og hjælpe os med at faa dem spist. Paa 40 Tomatplanter har vi høstet flere hundrede Kilo Tomater, mange saa store som en knyttet Haand. Det nye Bassin er nu fyldt med de pragtfuldeste Aakander og Lotusblomster i alle Farver. I kan tro Corserne gør deres

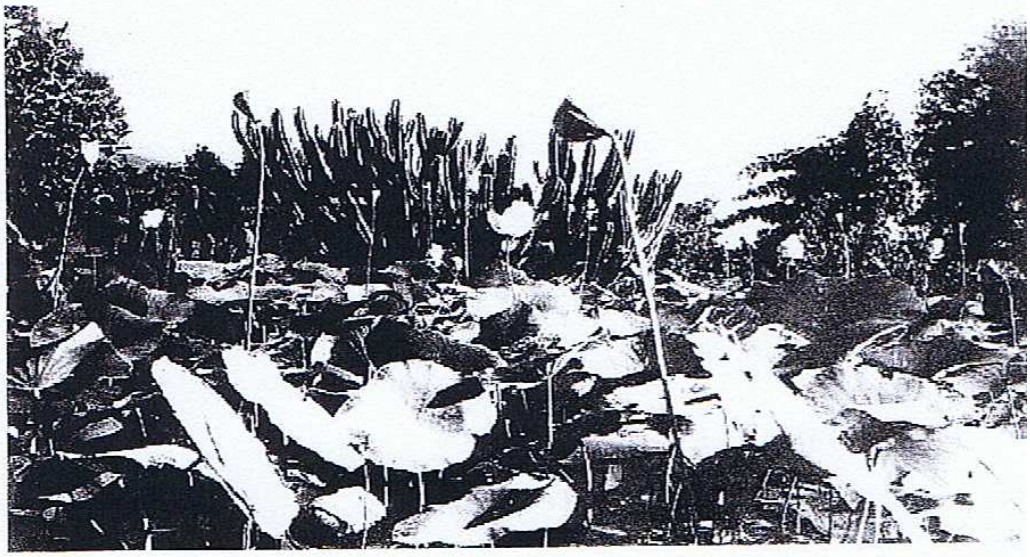

Lotusdammen med masser af store blade og blomsterknopper. Bagved nogle af de allestedsnærværende kaktus.

hellige Kors og siger i deres stille Sind, den Danois han er da ikke rigtig klog, nu har han snart fyldt Ejendommen med Bassiner og det er kun for at cultivere Blomster og over alt planter han Cactus og atter Cactus".

I begyndelsen af 1930'erne døde Ellen. Der er ingen breve, der fortæller om, hvornår eller af hvad hun døde, men Peter begravede hende ved siden af sin mor, så han havde de to grave for øje hver dag.
Det næste brev til familien skrev han sommeren 1933. Der stod ikke noget om, hvordan han klarede sig, men han var åbenbart ikke meget tilfreds med den udvikling, der foregik på Korsika: *"Korsika var før meget rolig, hvad Luksus angaar, nu summer og brummer det overalt, og de stakkels Mennesker løber hæsblæsende fra en Fornøjelse til den anden og bedøver sig selv med Alcohol og Jasmusik, Automobilerne er blevet en Plage og Cafeliv er det eneste der dur. ... . Jeg tager ikke Del i alt dette, passer mine Sager, Dyr og Planter, og du har Ret, jeg har det godt".*

Brevene blev nu sendt til fætteren, Niels Lybæk, men der blev længere og længere imellem. Det næste brev dateret 26. november 1935 var svar på et, som Niels havde sendt, hvor to unge mennesker fra Helberskov, Jens og Chresten Lybæk havde tænkt sig at tage til Korsika på motorcykel. Det var Peter ikke helt tilfreds med, så han skrev: *" Angaaende det økonomiske, da vilde det være meget billigere og bekvemmere med Togene. Fordi de ofte maa overnatte og det er dyrt ikke at tænke eller beregne Slid paa Motoren.....Saa er der de politiske Forhold. Man maa erinnere, at Bølgerne gaar højt for Øjeblikket. Man tør i Frankrig ikke tale tysk og ikke saa gerne engelsk, man løber Fare at blive gennemprygelt, det forstaar*

man vel næppe der hjemme, men saadan er det. De maa altid sørge for at Folk straks ved, at de ere danske".

Det var måske gode råd at sende de to unge mennesker af sted med, men det var for sent, for da brevet kom til Danmark, var Jens og Chresten allerede på vej.

Der var i mellemtiden sket det, at der var flyttet en dame ind hos Peter, hun var født i Tyskland, men havde været gift med en englænder, og nu boede hun så på Korsika sammen med en dansker. Hun hed Laura Campbell, men Peter fortalte ikke meget om hende i sine breve hjem, men hun var kunstner på flere områder, og det er sandsynligt, at hun er kommet til Korsika for at male, og de på den måde har truffet hinanden. De giftede sig på et tidspunkt, men der er meget, der tyder på, at det mest var af praktiske grunde, for de passede hver sit, men fik alligevel tingene til at fungere.

De to unge mennesker fra Helberskov var altså på vej sydpå, og den 5. december skrev Jens hjem til familien: *"Ja, nu er den første Halvdel af Rejsen jo saa naaet, det blev jo ikke paa 6-7 Dage som vi havde regnet med, det varede nøjagtig en halv Snes".*
I brevet fortæller han om sine værtsfolk: *"Jeg lærer ogsaa en Del Tysk her. Peters Kone er født i Tyskland men taler ogsaa udmærket Engelsk og næsten alle mulige andre Sprog, endvidere har hun en ualmindelig pragtfuld Stemme, spiller paa næsten alle mulige Instrumenter, og det er korrekt, kan I stole paa, hun har gaaet paa Musikakademiet i München i mange Aar, det er i det hele taget de to prægtigste Mennesker her paa Jorden. I kan stole paa, vi følte os hjemme lige fra første Øjeblik".*
En halv snes dage senere skrev Jens igen hjem: *"...jeg vil bare lige forberede jer paa, at vi vejer da mindst 10 Pd. mere, naar vi kommer hjem, end da vi tog af sted, vi har en mægtig Appetit, og der er sandelig ingen her, der holder den nede, vi lever som et Par Prinser, sover som Engle og sveder som bare Fanden, bare vi saver en Pind, og vi har netop været ved at gøre Brændet i stand for i Aar, og I kan stole paa, at Mandeltræ er ti Gange værre end Bævreasp".*
De unge mennesker startede hjemturen, selv om Jens gerne ville være blevet noget længere, så han kunne opleve foråret, men Chresten længtes

hjem, så de måtte af sted. Undervejs blev det jul, og Jens skrev hjem: *"Det var jo Meningen, at vi vilde overraske jer til Jul men det blev jo ikke til noget, for Vejene er ikke særlig gode, vi kører kun med en ca. 15 km. i Timen, og vi maa ofte løbe et Stykke for at holde Varmen. ..... Hvis det bliver Snestorm kommer der Bud efter Penge til Toget men det haaber vi jo ikke".*

Da Jens og Chresten kom hjem kort ind i året 1936, skrev Jens til Peter og fortalte om turen hjem, men det varede til 23. juli, før Peter fik taget sig sammen til at skrive tilbage til Jens: *"Nu skriver jeg til dig, det er fordi, at jeg mener, Du interesserer dig mest for Barbicaja. ..... Jeg var lidt spændt paa at høre hvordan Rejsen var gaaet, jeg vidste jo godt, det var at køre i Slæde om Sommeren. ..... Jeg har Huset fuldt af Folk. Det skal imidlertid ikke afskrække Dig. Har Du Lyst til at kommer er Du altid velkommen. Laurakonen er på Rejse med Malerkassen, det er Fordelen af at have med Kunstnere at gøre".*

Det var det sidste brev, der er bevaret fra Korsika, så resten af historien kommer til at afhænge af andre kilder.
Under krigen var det meget sparsomt med korrespondancen, dels havde Peter sikkert stadig besvær med at få skrevet, og dels var det begrænset, hvad man kunne skrive, idet alle breve både fra og til udlandet blev censureret af den tyske besættelsesmagt.

Peter fortalte på et tidspunkt om de vanskeligheder, der var affødt af, at han havde et tysk efternavn og yderligere var gift med en tysk dame. Det resulterede på et tidspunkt i, at nogle korsere havde anbragt en krudtladning i et stykke brænde, og da det blev lagt i komfuret, eksploderede det, så komfuret blev fuldstændig ødelagt.
Det afskrækkede åbenbart ikke parret, for de blev mod slutningen af krigen fotograferet, og Peter skrev bagpå billedet: *"Laura, selv & tyske Krigsfanger. Korserne gjorde deres bedste for at forsulte Fangerne. Jeg bragte dem alle mine Appelsiner etct. Det var uhyggelige Tider.*

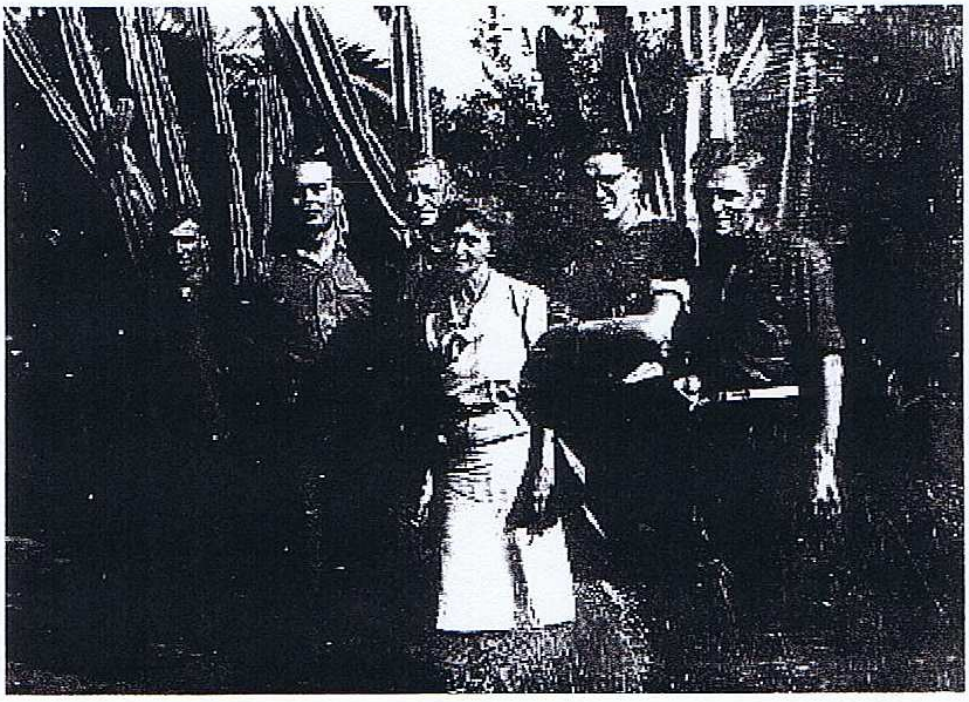

Den fætter, der havde stået for brevforbindelsen, var død i 1937, og hans enke Karen Lybæk havde overtaget den opgave. Det var meget sparsomt, hvad der kom af livstegn fra Korsika, men fra tid til anden var der forbindelse.
I 1948 fik den yngste søn af Niels og Karen, Peter Lybæk, den ide, at han ville en tur ned at se til sin navnebroder, og efter lidt skriveri blev det så aftalt, og rejsen startede lige efter nytår i 1949.
Peter har skrevet om sin tur derned, men i denne forbindelse er det, der interesserer, hans beskrivelse af Peter og Laura og forholdene dernede.
Rejsen foregik med tog fra Randers til Marseille og med fly fra Marseille til Ajaccio, og der kan vi starte på hans beskrivelse: *"Peter mødte mig ved lufthavnskontoret, da jeg ankom med bussen fra lufthavnen. Varmen slog mig i møde allerede ved landingen og blev kraftigere inde i byen. Peter havde sin cykel med, kufferten blev læsset og spadsereturen til Barbicaja begyndte. Selv om Peter tog hovedparten af slæbet med kufferten på cyklen, blev det for mig en meget varm tur. Jeg svedte i mit vintertøj, så vandet drev ned ad ryggen på mig, mens vi vandrede gennem mørket, der føltes helt fløjlsagtigt og fuldt af duftene fra blomsterne langs vejen.*

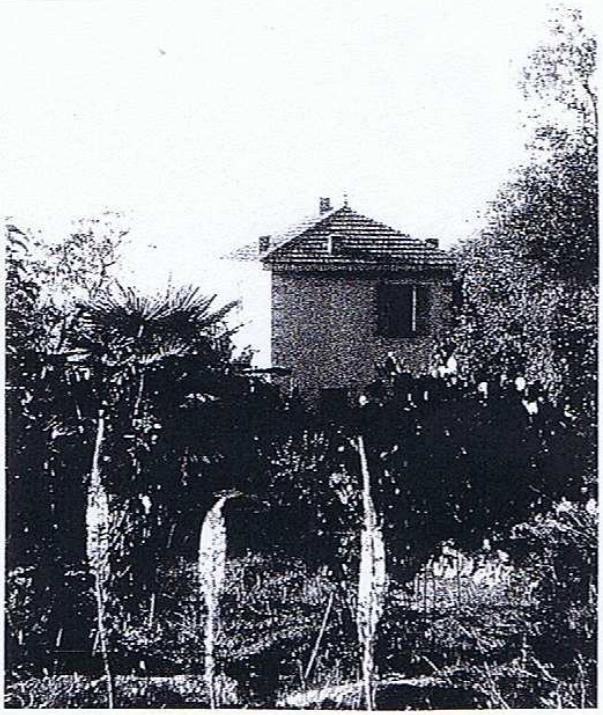

Ved ankomsten til slottet, som Peter kaldte sit hus, blev vi modtaget af Laura, en lille grå dame med venlige øjne og et stort smil. Efter en varm dag var jeg efterhånden i stort underskud af væske. Stor var derfor min glæde, da jeg fik øje på en vandhane over vandbassinet foran huset, og lige så stor var min skuffelse, da Peter med et brøl afbrød min hurtige bevægelse hen imod hanen om endelig ikke at drikke vandet herfra. I min dybe fortvivlelse fik jeg derpå besked om at spise appelsiner og mandariner i stedet for. Det gjorde jeg så, og det i et omfang så min mave reagerede voldsomt, og jeg spyede de næste dage en ækel gul substans fra mig på det primitive lokum, som bestod af en pind på tværs over et hul i jorden. Appelsinerne viste sig i øvrigt at være en glimrende erstatning for vand. Vi fik så en mellemmad og talte om familien derhjemme, indtil jeg var ved at falde i søvn. Så viste Peter mig mit værelse på første sal vendende mod øst ud til et stort træ med masser af store hvide duftende trompetformede blomster, ca. 10 cm i højden og ca. det samme i diameter. Det var dejligt at komme i en fin ren seng efter 2½ døgn uden at få tøjet af og uden ordentlig hvile.

Efter morgenmaden næste dag skulle hus og omgivelser tages i øjesyn. Huset var virkelig et slot i forhold til de omliggende. En stor grundmuret bygning i 2 etager og med en lavere tilbygning mod vest, som anvendtes til udlejning. Placeringen var umiddelbart op ad landevejen med en høj mur imellem. Indgangen var mod nord i form af en dør ind til køkkenet. Det var, så vidt jeg husker, den eneste indgang. Køkkenet var et ret langt rum, som strakte sig ind i huset. Til højre var der vist en bænk og til venstre et langt køkkenbord. Ved den inderste ende af dette var der et hul ind i skorstenen, hvor der var anbragt en trefod.

Fra køkkenet kom man ind i en mellemgang med to døre, en ind til stuen og en ind til et mindre rum ved siden af køkkenet, hvor der var hylder fyldt med konserves. Sulten under krigen og årene efter havde åbenbart sat så stor en skræk i de to ældre mennesker, at de havde hamstret alt, hvad der kunne holde sig. Det skulle ikke undre mig, om også nogle af de tilsendte varer fra min mor var opmagasineret her. Stuen var stor og rummede et stort spisebord med almindelige stole og et par skabe. Lige inden for døren til venstre havde der stået et komfur. Der var stadig lidt rester af det samt en stor plamage på loftet oven over. Under krigen havde emsige korsikanere puttet krudt i hans brænde, hvilket havde medført, at komfuret var sprunget i luften, og en gryde med mad havde ramt loftet og forårsaget plamagen. Fra stuen gik en dør ind til soveværelset, der var møbleret med et skab og to senge. Gulvet var fyldt med flasker og krukker indeholdende saft og marmelade fra kaktusfrugter. De fyldte så meget, at der kun var en smal sti hen til skabet og til de to senge.

Peter foran de figenkaktus, der leverede frugten til hans marmelade og kaktusvin.

På 1.-salen var der lige oven for trappen en øst-vest-vendt gang med døre ind til værelserne. I østenden til venstre sov jeg, og til højre havde Laura sit værelse, hvor hun opholdt sig diskret meget af dagen. Hvad der var bag de andre to døre, ved jeg ikke.

Ved siden af huset var der, så vidt jeg husker, et primitivt hønsehus og dernæst latrinen. Til begge sider af et vandreservoir, der fik tilløb fra et andet, større vandreservoir højere oppe på grunden, gik en sti opad. Stien til venstre gik forbi kompostpladsen med en kasse for haveaffald og et par bliktønder for køkkenaffald, som dog mest bestod af appelsinskræller. Peter viste mig her til skræk og advarsel, at der under affaldet vrimlede med små skorpioner, som jeg selvfølgelig skulle passe på ikke at komme i nærkontakt med. Højere oppe stod et par store mimosetræer i fuldt flor, og til højre var højen med Peters mors og Ellens grave. Disse var dog ikke specielt markerede, kun stod der her en palmeagtig vækst og rakte op. Den blev ved specielle lejligheder anvendt som flagstang. Herefter bøjede stien til højre hen forbi det øvre vandbassin, for øvrigt det som Helge i sin tid var med til at etablere. Herefter stødte stien til den anden sti, som fra højre side af det nederste vandbassin gik op gennem appelsinlunden. Stien gik herefter op ad bjerget, så langt grunden rakte, måske til toppen.

Peter og Laura var, bedømt ud fra mine fattige evner, intelligente og begavede mennesker. Laura sikkert på basis af sine studier og sin kunst. Det var således hende, der forestod korrespondancen med bl. a. myndighederne. Peter på et mere praktisk og selvlært plan. Laura opholdt sig mest på sit værelse på husets 1. sal, når hun ikke syslede med huslige pligter som rengøring og vask, hvor det tilsyneladende drejede sig om at spare mest muligt på både vand og sæbe. I stedet for at bruge vaskebræt bankede hun tøjet godt igennem med et bræt. Hvad hun foretog sig på

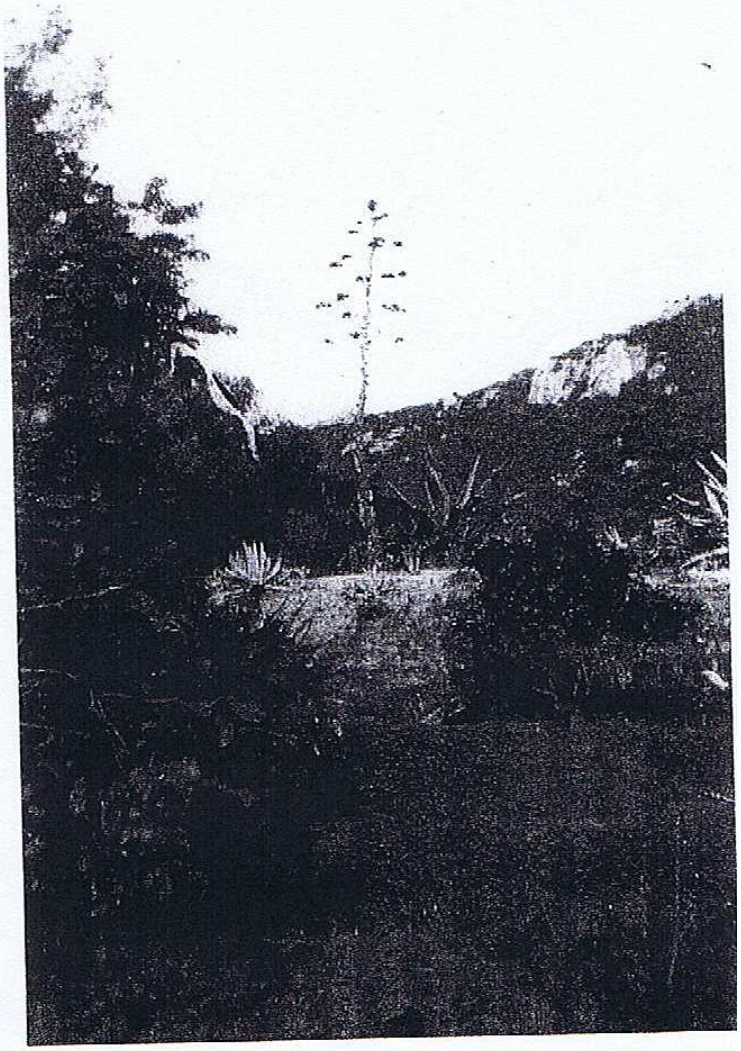

Parti fra haven med bjergene i baggrunden.

sit værelse, blev jeg ikke indviet i, måske malede hun. Peter var på trods af sin alder på omkring 70 år meget fysisk aktiv i sin have. Det kostede virkelig kræfter og udholdenhed at bearbejde den hårde og stive jord. Det var næsten kun muligt med hakke. Hans produkter var appelsiner, mandariner, citroner, kaktusfrugter, grøntsager og blomster. En dag hjalp jeg ham med at få hans båd op fra stranden til en plads ved vejen op til naboen. Der var virkelig kræfter i hans magre, senede krop. Det var også ham, der stod for den daglige kontakt til omgivelserne. En dag om ugen lastede han cyklen med diverse frugter og blomster og begav sig af sted til Ajaccio, hvor han afsatte produkterne til sine bekendte. For pengene gjorde han sine indkøb af brød, kød og forskellige kolonialvarer. Også madlavningen, som foregik på trefoden i skorstenen, stod Peter for. Hans sovs var upåklagelig. Hans morgenmad var derimod ikke noget at skrive hjem om. Den bestod af majsgrød med kaktusmarmelade, som Peter selv havde produceret i talrige variationer, som han med stolthed demonstrerede. For mig var det ét skidt, men jeg lagde naturligvis gode miner til slet spil og roste efter bedste evne.

I slutningen af januar kaldte pligterne der hjemme, og jeg måtte pakke sammen til hjemrejsen. Peter sørgede for, at kufferten blev fyldt op med appelsiner og en kæmpebuket Mimoser. Kufferten blev godt tung igen, men dog ikke som på henrejsen. Den blev igen læsset på Peters cykel, og med en forsvarlig madpakke i lommen og lidt småpenge, som Laura insisterede på, at jeg skulle have med, startede vi så mod Air France-kontoret, hvor Peter efterlod mig til min videre skæbne".

Efter krigen var der mange rejseskribenter, der drog ud i verden for at kunne fortælle om alle de spændende steder, som ikke havde været tilgængelige i adskillige år, og for mange var der heller ikke økonomiske muligheder for en rejse til fremmede lande.
Korsika var så tilpas langt væk og så tilpas anderledes, at det var et besøg værd. Hakon Mielche besøgte øen og Peter og skrev om det i "Familie-Journalen". Dag Lénard var ligeledes på besøg, og han skrev om det i "Alt for Damerne". Han beskrev øen og dens historie, hvor Napoleon er en væsentlig person, idet han er født på Korsika, og det får turisten ikke lov til at glemme. Han havde hørt, at der skulle være en dansk landmand på øen, som havde fremelsket en fantastisk have, så han havde skaffet sig underretning om, hvordan han kunne finde denne have, og det lykkedes for ham.
Han fortæller om besøget: *"Og hvilken have! Lübechs store interesse er planteforædling. Han korresponderer med alverdens havebrugsfolk, bytter frø og stiklinger og eksperimenterer sig frem til forbløffende resultater. Haven er et vildnis at se til, men der er system i sagerne. Mandshøje kak-*

tusbuske med eksotiske, farvestrålende blomster myldrer overalt. Nogle af de kaktus, Lübech har fundet frem til, har ingen torne, med derimod søde frugter, som siden laves til vin, tomatfarvet, tyk og sød, så sød, at den må tilsættes citronsaft for ikke at blive for sirupsagtig.
Her er spanske og italienske orangetræer, citrontræer med store, okkergule frugter, dadel- og kokospalmer, fersken- og abrikostræer, et utal af forskellige palmetræer, grønblå, kæmpestore agaver og hvide, røde og brandgule liljesorter. Blomstrende buske med sære latinske navne bærer skønne, stærktduftende klaser af blomster, som vi aldrig har set herhjemme, og midt i haven ligger lotusdammen med et væld af langstilkede, åkandelignende blomster.

Billede fra Dag Lénards artikel.

At Peter Lübech er over de halvfjerds, synes utroligt, og endnu mere utroligt er det, at han helt alene passer den vældige have. Klokken fire om morgenen begynder hans dag, så skal planterne vandes. Den stenede, tørre jord er svær at bearbejde, den kræver gode kræfter og en ukuelig energi. "Det sidste har korsikanerne ikke meget af," siger Peter Lübech. "Det er derfor, øen altid vil vedblive at være fattig.
Korsika er som bekendt rig på mineraler, men det er italienske arbejdere, som arbejder i gruberne, korsikaneren finder det under sin værdighed at beskæftige sig med den slags arbejde. Overalt i makien vokser for eksempel bruyère-busken, af hvis rødder man skærer verdens fineste piber, men heller ikke det bekymrer korsikaneren sig om, han elsker sin fritid alt for højt til at ville lukke sig inde på en fabrik, selv om han fik nok så god en ugeløn. Sære snegle, de korsikanere".

I sin artikel fortæller Dag Lénard, at han på gaden i Ajaccio mødte fire danske sygeplejersker i uniform. Det var noget af en tilsnigelse, for de omtalte sygeplejersker forlod aldrig den klinik, de var ansat på, i uniform. Den ene af dem er barnebarn af Hans Lybæk, Peter Lybæks fætter, og den eneste levende slægtning, der var tilbage i Danmark.
Birgit Huus Sørensen ville efter at være uddannet i Århus gerne ud og se sig om i verden, og via et vikarbureau i Paris kom hun i oktober 1951 til Korsika, hvor hun naturligvis satte sig i forbindelse med Peter, der for

rigt var kendt af sygeplejerskerne på Dr. Comitis klinik i forvejen, for det var kun danske sygeplejersker, der arbejdede der, og der var ikke mange andre danske kontakter på øen.

Birgit skrev senere om sin tid på Korsika og sine besøg hos Peter, og som for alle andre besøgende kom hendes beskrivelse mest til at handle om haven: *"Vi standsede op ved en kaktus, der havde de smukkeste og mest ejendommelige blomster, jeg i mit liv har set på den slags planter. Peter betragtede den med et kærtegnende blik og fortalte, at det var hans egen "opfindelse", Lybeckiana, og der var også grund til at være stolt af den".*

De danske sygeplejersker tog ofte ud til Peter og Laura: *"for at få en sludder, et par grene af hans vidunderlige mimose, der havde blomster så store som små påskekyllinger, en pose appelsiner eller hvad det nu kunne være, men aldrig kom vi til at kende ham og var ikke kommet til det, om vi så havde været derude hver dag i en årrække".*

"Én gang har Peter sagt noget personligt til mig. Der havde været en del snak frem og tilbage om, hvornår vi skulle rejse, og den dag, hvor det var blevet endelig bestemt, skulle jeg ind til byen et par ærinder. Jeg mødte Peter på den over hele byen kendte cykel med vidjekurven. Han havde været inde med blomster og grøntsager til et par familier, som han gjorde hver uge. Nu var der blot et kilo sukker i kurven, og han standsede sin "maskine" ud for mig. "Vi skal rejse den 1., Peter". Han slap styret som for at lægge en hånd på min skulder, men tog sig i det, den slags var ham alligevel så frygtelig fjernt: "Det er godt, I skal rejse, piger. Corsica er ikke noget for jer, og endnu mindre corsicanerne. Tag af sted, mens I kan".
"Så var han væk, sagde ikke engang farvel. Syntes han, han havde sagt for meget? I alle tilfælde er det den eneste gang, han har sagt rent ud det, vi for længst mente at have gættet os til. Han hadede corsicanerne, men han elskede deres ø, fordi klimaet passede så godt til hans planter, hans elskede planter".

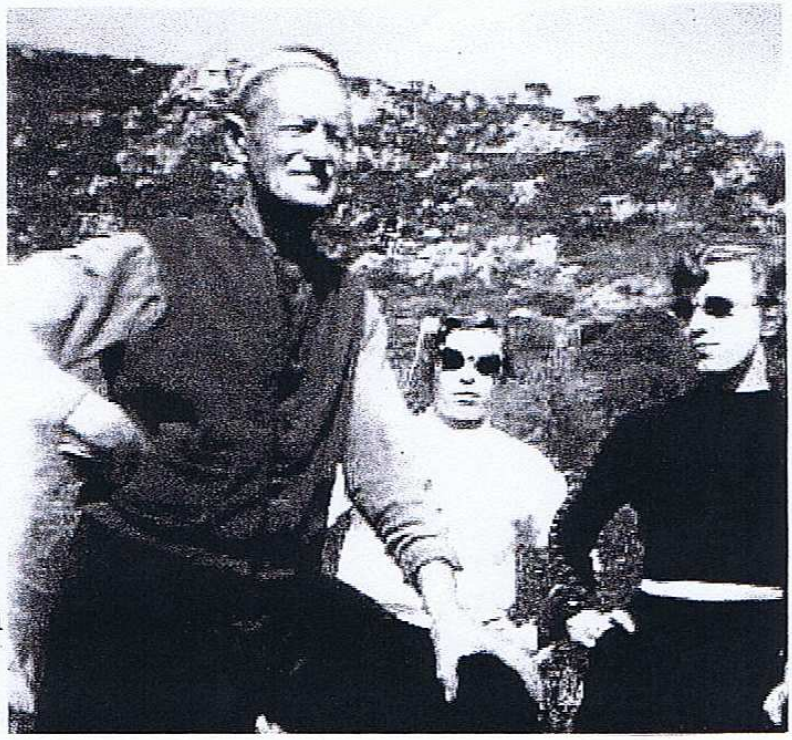

Sygeplejersker på besøg, det er Birgit længst til højre.

Laura så de ikke så meget til. Hun passede sine gøremål, men efterhånden som de var kommet nogle gange, lykkedes det at komme i forbindelse med hende, og en gang faldt talen på en akvarel, som

hun havde hængt op på væggen: *"Jeg beundrede navnlig én i en ganske svag lysende gråblå tone. "Ja, men den var også svær at lave", det kom undskyldende. Sagen var i al enkelthed den, at den kun blomstrede én eneste nat, så hun var stået op lige så såre det første dagsskær tillod hende at se, og hun måtte så skynde sig at forevige skønheden, inden den visnede ved gry".*

Da holdet af danske sygeplejersker skulle rejse fra Korsika, var de inviteret ud til Peter og Laura til frokost: *"Skade, at jeg ikke har skrevet den menu op et eller andet sted, for bortset fra en lille bid kød og en gevaldig kop kaffe var det alt sammen fra haven, selv kaktusvinen. De var åbenbart begge to opsat på at gøre det alt sammen så godt for os som vel muligt den dag, og da kaffen var brygget, trak Peter grammofonen frem og lagde en plade på: "Nu er det for sent at græde".*
Da vi noget efter, rødøjede, forlod Laura og Peter, stod de udenfor havemuren og vinkede og råbte farvel. Farvel. Ingen tænkte på at råbe på gensyn"!

I 1956 kom der meddelelse gennem udenrigsministeriet om, at Laura og Peter var fundet døde i huset i Barbicaja, og politiet havde afgjort sagen med at erklære, at Peter først havde skudt Laura og derefter sig selv.
På den tid var huset kommet til at ligge midt i et område med stor byggeaktivitet, og grundene blev opkøbt at spekulanter, der gerne ville bygge huse med direkte udsigt til Middelhavet. Peter var mange gange blevet spurgt, om han ikke ville sælge, men hans svar var altid det samme: *"le danois sælger ikke."*
Hvad der har fået politiet til at genoptage sagen vides ikke, men i Berlingske Tidende stod der en artikel om det: *"Bag meddelelsen om, at to danske, Peter Lübeck og hans hustru, er fundet døde i deres villa i Ajacciobugten på Corsica, synes der at skjule sig en kriminalgaade, som det corsicanske politi nu prøver at løse.*
Den selvmords-teori, som i første omgang blev fremsat af politiet, støttede man blandt andet paa den kendsgerning, at der tilsyneladende ikke var blevet fjernet hverken penge eller værdigenstande fra ægteparrets hjem, og at man under liget af Peter Lübeck fandt en gammel dansk militær-revolver. Men der er forskellige omstændigheder, som man ikke kan faa til at passe sammen med selvmords-teorien, blandt andet den kendsgerning, at ligene var forslaaede.
Fra Corsica oplyses det i dag, at paa det ene af ligene var kraniet beskadiget, paa det andet var ansigtet stærkt forslaaet. Paa køkkengulvet, hvor ligene blev fundet, laa der en tom snapseflaske".

Artiklen fortsætter med en mængde oplysninger om Peter og hans liv på

Korsika, men langt det meste har ingen bund i virkeligheden, som at han i sin ungdom var danske flaadeofficer.

Birgit havde i sin tid på Korsika truffet en ung franskmand, og de blev gift i efteråret 1956, hvorefter hun flyttede til Saint-Cloud, en forstad til Paris. Hendes mand, Jean-Jacques Lecorvaisier, var rejsende og havde hele Frankrig som sit arbejdsområde.

Omkring juletid 1956 kom der bud til de unge mennesker i Frankrig fra Hans Lybæk om, at det fra Ajaccio blev meddelt, at der næppe ville blive penge nok til at betale sagføreren for opgørelsen af boet, for huset var jo ingenting værd.
Det fattede Birgit ingenting af, så da Jean kom hjem sidst på ugen, fortalte hun det til ham, og han var om muligt endnu mere overrasket, og han mente, det ville være en god ide at se lidt nærmere på det, når han næste gang kom til Korsika. De bad Hans Lybæk om at sende en fuldmagt, så det var muligt med et dokument at godtgøre retten til at forhandle enkeltheder i arvesagen.

Sagen trak i langdrag, for der var mange springende punkter i den. Peter var tiltalt for mordet på sin kone, og det komplicerede det hele. Man var dog nået så langt, at man var ved at forberede salget af ejendommen, og der var en lang liste med interesserede købere. Undersøgelsesdommeren var blandt de mulige købere, og han fik på kort tid aftalt et tiltalefrafald, så der kunne komme realiteter bag salget. Dette tiltalefrafald skulle underskrives af Statsfuldmægtigen, og selv om det normalt i det franske retsvæsen ville tage meget lang tid, så lykkedes det meget hurtigt. Det var nødvendigt at have en lokal sagfører til at ordne de juridiske spidsfindigheder, og den første, som Jean henvendte sig til, måtte først sætte sig ind i sagens enkeltheder, for han påstod, at han intet kendte til Peter og hans ejendom, hvilket kan forekomme besynderligt, da Peter var kommet i hans hus hver uge i årevis med grøntsager og blomster. Denne sagfører tog meget lang tid til at behandle sagen, så i lange tider skete der ingenting, og til sidst mistede Jean tålmodigheden og tog en anden sagfører i stedet.

Efterhånden var det blevet 1960, og sagen var endnu ikke afsluttet, så det unge par i Paris besluttede sig til at tage til Korsika igen for at sætte lidt fart i tingene. De blev afhentet i lufthavnen af sagføreren, og han begyndte at sige, at det nok ville tage en rum tid, for man var nu i maj måned, og det var meget varmt, men han fik at vide, at der var 48 timer at tage af, og så kom der endelig skred i det.
Da de nu kom ind i sagen, viste det sig, at Peter kun havde købt den smu-

le jord, som huset lå på. Resten af grunden havde han "købt" af en korsikaner mod at betale hans gæld, så han kunne rejse til Venezuela.
Nu var problemet så at finde en person, der kunne bevidne, at Peter havde dyrket jorden i mere end 25 år, og det viste sig at være meget besværligt. Med hjælp at en betjent på politistationen lykkedes det at finde frem til en betjent, som nok kunne være dem behjælpelige, men han var gået på pension og boede i en lille landsby oppe i bjergene.
Den engelske konsul tilbød at køre dem derop, og de drog af sted i konsulens bil op ad smalle, stejle bjergveje, der kun kunne forceres i 2. gear. Da de nærmede sig landsbyen, blev de standset ved en politispærring, og en af betjentene spurgte, om det var M. Lecorvaisier og konsulen, og det måtte de jo vedgå. De fik så at vide, at de godt kunne vende om og køre tilbage igen, for den person, de skulle tale med, var ikke hjemme.
Sådan hændte det den ene gang efter den anden, at de løb hovedet mod en mur, men alligevel skred sagen fremad, for det viste sig, at hver gang de havde brug for at tale med en øvrighedsperson, så stod han på listen over interesserede købere, og det gjorde tingene lettere.

Birgit fortæller om turen derned: *"Mens Jean og konsulen kæmpede deres kamp, var jeg ude i huset for at se, om der var nogle ting, der kunne glæde Bedstemor og Bedstefar. Aldrig har jeg set noget lignende, lovens segl var for længst taget af, og I skulle have set – det er ubeskriveligt – ikke én ting var hel, selv madrasserne var åbnet, det flød med smukke tegninger, men de var flået i to, fandt dog et par stykker, der var hele, dem tog jeg med til Danmark. Huset var ikke helt tomt, der var en skorpion, og da jeg ikke bryder mig om dem, tog jeg ind til byen og købte et par gevaldige arbejdshandsker.*
Endnu en ting ville jeg gerne have gjort klar. Peter havde engang vist mig, hvor han havde begravet sin mor og sin første kone – oppe i makien. Nede fra haven så det nemt nok ud at finde, men da jeg først var deroppe, så det en del anderledes ud, det hele var uigennemtrængeligt, og jeg anede ikke, hvor jeg var i forhold til det sted, jeg mente at kunne kende, set nedefra.
Bedre blev det heller ikke af, at naboen fulgte hvert af mine skridt med et gevær under armen.
Peter havde naturligvis ikke sagt til nogen som helst, at de var døde, det kom jo ikke korsikanerne ved, det var jo <u>hans</u> kone og <u>hans</u> mor.

Det lykkedes at finde det sted på kirkegården, hvor Peter og Laura var begravet, en lille plet med græs og ukrudt. Der var ingen sten og intet mausoleum, så det var helt i tråd med den måde, de havde levet livet på.
Birgit og Jean drøftede, om de skulle sætte en sten på graven, men efter moden overvejelse blev de enige om, at det ikke ville tjene noget formål,

for hvem ville nogensinde komme og se den.

Langt om længe kom den dag, hvor salget kunne finde sted. Der var to købere til sidst, det blev en hr. Orsini, der købte huset, og det viste sig at være en god køber.
Birgit og hendes mand besøgte øen i 1986, og da lå huset der endnu og han boede stadig i det, og huset var meget velholdt.
Deres datter, Anne-Birgitte, var på Korsika i 2003, og da var grunden ved at blive udstykket, og det så ud til, at der skulle bygges 4-5 huse op ad skråningen.

Sådan ender historien om Peter Lübech.
Korsika kaldes Île de Beauté – skønhedens ø – og han fandt det sted, som han syntes var det smukkeste i verden og som havde et klima, der passede til hans svage helbred. Han brugte sit liv på at plante en have, helt efter sit eget hoved. Han levede i pagt med naturen og øen, men når ordet korsikaner i overskriften er i gåseøjne, så er det med velberåd hu, for nok levede han det meste af sit voksenliv på øen, men korsikaner blev han ikke.

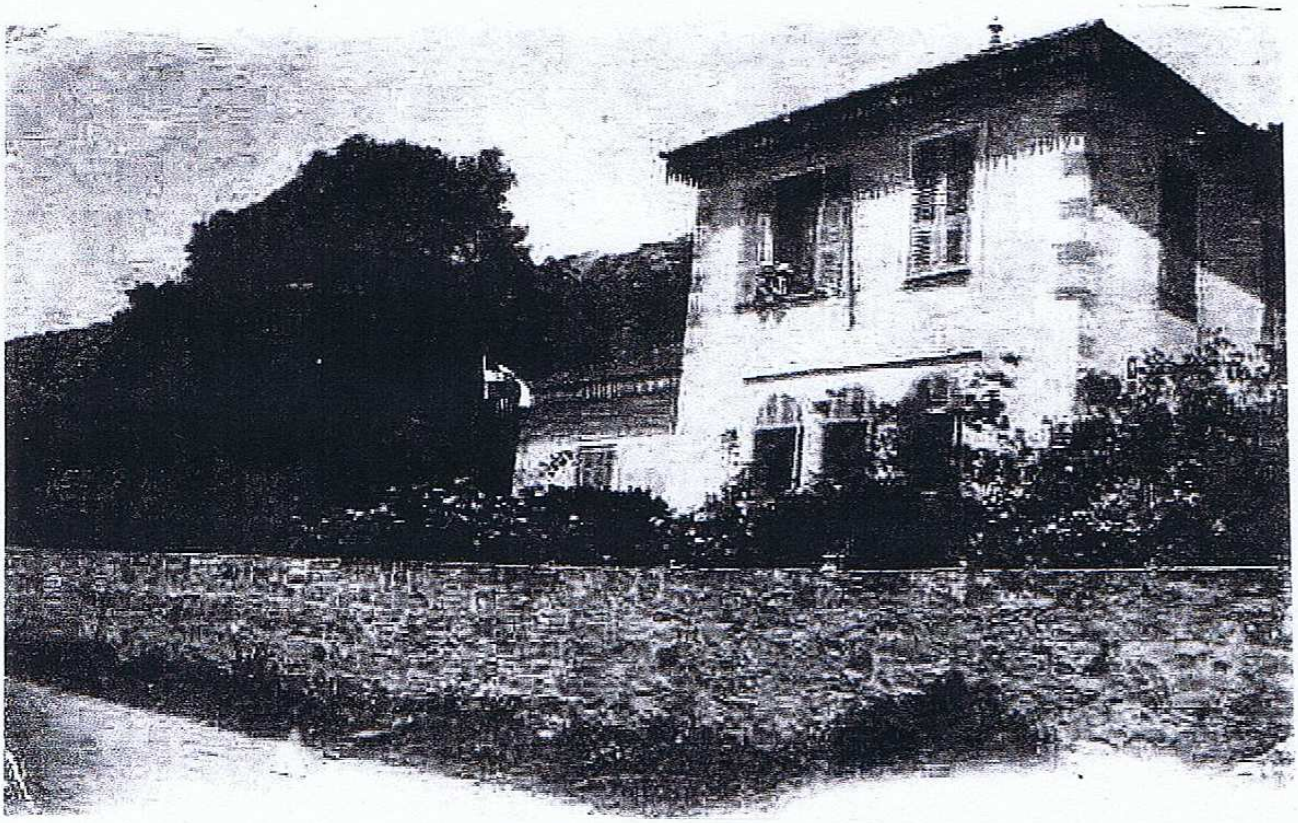

**Huset i Barbicaja fotograferet i 1920'erne.
Dette er et af de gamle, gulnede billeder,
der lå spredt ud over gulvet, efter at
Peter og Laura var blevet dræbt.
Efter bearbejdning i computer
er det muligt at se Dannebrog vaje
til venstre, og to personer, formentlig
Peter og Ellen, sidder i vinduet på 1. sal.**